

Säkerhetspolisens behandling av känsliga personuppgifter i underrättelse- verksamheten

1. SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har granskat Säkerhetspolisens behandling av känsliga personuppgifter om politiska åsikter och medlemskap i fackförening i myndighetens it-system för bearbetning och analys inom verksamhetsgrenarna kontraterrorism och författningsskydd. Granskningen har omfattat ett urval av personregistreringar och varit begränsad till frågan om det är absolut nödvändigt att behandla de känsliga personuppgifterna. Nämnden bedömer att behandlingen av de granskade känsliga personuppgifterna är lagenlig i det avseendet.

Nämnden konstaterar att användare som har behörighet att maskera uppgifter som inte bedömts vara tillåtna att behandla i it-systemet, även har möjlighet att söka fram dessa uppgifter efter maskering. Enligt nämndens mening innebär en sådan ordning en risk för att känsliga personuppgifter kan komma att behandlas även när det inte är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Nämnden noterar att Säkerhetspolisen har påbörjat ett arbete för att ta bort denna sökmöjlighet.

2. BAKGRUND

2.1. Inledning

Den 12 december 2018 beslutade nämnden att granska Sakerhetspolisens behandling av känsliga personuppgifter om politiska åsikter och medlemskap i fackförening i myndighetens it-system för bearbetning och analys, inom verksamhetsgrenarna kontraterrorism och författningsskydd.

Granskningen har varit begränsad till frågan om behandlingen av de känsliga personuppgifterna är absolut nödvändig för syftet med behandlingen.

2.2. Rättsliga utgångspunkter

En grundläggande förutsättning för att Sakerhetspolisen ska få behandla personuppgifter enligt polisdatalagen är att de behövs i den brottsbekämpande verksamheten (6 kap. 1 § polisdatalagen [2010:361] [PDL]¹). Behovet ska vara konkret och svara mot något av de ändamål som anges i paragrafen, exempelvis att förebygga, förhindra eller upptäcka brott mot rikets säkerhet (t.ex. författningsskydd).

Den författningsskyddande verksamheten syftar till att förebygga och avslöja brott mot rikets inre säkerhet, dvs. olaglig verksamhet som syftar till att med våld, hot eller tvång ändra vårt statskicks, förmå beslutande politiska organ eller myndigheter att fatta beslut i en viss riktning eller att hindra enskilda medborgare från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter. Inom ramen för den författningsskyddande verksamheten kartläggs också brott som används som medel för att uttrycka en politisk åsikt eller för att uppnå ett politiskt mål.² Bland annat räknas brott mot bestämmelserna i 18 kap. brottsbalken (högmålsbrott) till brott mot rikets säkerhet.³

Uppgifter om en person får inte behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv, s.k. känsliga personuppgifter (6 kap. 4 § 4 och 2 kap. 10 § första stycket PDL). Om uppgifter om en person behandlas på annan grund får de dock kompletteras med känsliga personuppgifter när det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen

¹ Den 1 januari 2019 upphävdes PDL i samband med att lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område trädde i kraft. Enligt en övergångsbestämmelse till den lagen gäller dock PDL fortfarande för Sakerhetspolisens behandling av personuppgifter i frågor som rör nationell säkerhet.

² Prop. 2009/10:85, s. 248.

³ Prop. 2009/10:85, s. 362.

(6 kap. 4 § 4 och 2 kap. 10 § andra stycket PDL). Med hänsyn till den restriktivitet som ligger i begreppet ”absolut nödvändigt” måste behovet av att göra sådana kompletteringar prövas noga i det enskilda ärendet.⁴

3. UTREDNINGEN

3.1 Inspektionen

Den 13 februari och den 13 mars 2019 genomfördes en inspektion vid Säkerhetspolisen. Sökningar gjordes i det aktuella it-systemet på sökbegrepp i form av ord som kan avslöja känsliga personuppgifter om politiska åsikter (exempelvis ”moderat” och ”Sverigedemokrat”) och medlemskap i fackförening (exempelvis ”facklig” och ”syndikalist”). Ett urval av de dokument där sökningarna gav träff granskades vid inspektionen. 39 av dessa dokument valdes ut för en närmare granskning.

Vid inspektionen gav sökningarna i några fall träffar på dokument trots att sökbegreppen som användes (exempelvis ”socialdemokrat”) inte återfanns i dokumenten.

Efter inspektionen har Säkerhetspolisen på nämndens begäran besvarat frågor om registreringar av känsliga personuppgifter i sex av dokumenten. Samtliga frågor rörde registrerade personers politiska åsikter. Säkerhetspolisen har även besvarat frågor om träffarna på dokument i vilka sökordet inte kunde återfinnas.

3.2 Säkerhetspolisens remissvar

Registreringar som nämnden har granskat

Säkerhetspolisen har motiverat varför de känsliga personuppgifterna är absolut nödvändiga för syftet med behandlingen. Bland annat har myndigheten motiverat uppgifter om personers politiska åsikter som behandlades för ändamålet författningsskydd enligt följande.

- Tre registreringar rör personer som har utsatts för hot eller riskerar att utsättas för hot eller andra angrepp på grund av sitt politiska engagemang. De känsliga personuppgifterna om personernas politiska åsikter är absolut nödvändiga att behandla eftersom hotbilden är kopplad till det politiska engagemanget.
- En registrering rör en person som är misstänkt för olovlig kårverksamhet (18 kap. 4 § brottsbalken) genom sitt engagemang i en organisation inom den autonoma miljön. Den känsliga personuppgiften om personens politiska åsikt är absolut nödvändig att behandla eftersom den innefattar

⁴ Prop. 2009/10:85, s. 325.

sådan brottslighet som Säkerhetspolisen har i uppdrag att upptäcka, förebygga och förhindra.

Träffar som inte innehöll sökordet

Vad gäller träffar på dokument som inte innehöll sökordet har Säkerhetspolisen uppgett följande. Cirka 100 användare har en behörighet som innebär att de kan maskera uppgifter i dokumenten. Behörigheten innebär också rent tekniskt att de kan söka fram de uppgifter som har maskerats. Säkerhetspolisen arbetar för att det inte längre ska vara möjligt att söka fram maskerade uppgifter med de aktuella behörigheterna.

4. NÄMNDENS BEDÖMNING

De registreringar som nämnden har granskat är lagliga

Nämnden bedömer, efter erhållna svar och förtydliganden från Säkerhetspolisen, att behandlingen av de granskade känsliga personuppgifterna är absolut nödvändiga för syftet med behandlingen. Behandlingen är därmed lagenlig i det avseendet.

Sökträffar på maskerade uppgifter

Nämnden konstaterar att användare som har behörighet att maskera uppgifter som bedömts inte vara tillåtna att behandla i inkomna dokument i it-systemet, även har möjlighet att söka fram dessa uppgifter. Det innebär att användare – genom en sökning i it-systemet på t.ex. ett ord som kan avslöja en känslig personuppgift – kan få träff på dokument även om ordet har maskerats. Nämnden ifrågasätter lämpligheten av en sådan ordning. Även om användaren vid sådana sökträffar inte alltid kan dra en säker slutsats om vem den eventuella känsliga personuppgiften i dokumentets ursprungliga version rör, finns det en risk för att det i vissa fall går att dra den slutsatsen. Känsliga personuppgifter, som bedömts inte vara tillåtna att behandla och som därför maskerats, kan då ändå utläsas. Det skulle i så fall innebära att känsliga personuppgifter behandlas även när det inte är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Nämnden noterar att Säkerhetspolisen har påbörjat ett arbete för att ta bort denna sökmöjlighet.

5. BESLUT

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Barbro Thorblad, Cecilia Dalman Eek, Linnéa Darell, Berit Jóhannesson, Zayera Khan, Christina Linderholm, Ewa Samuelsson, Mats Sander och Jonas Åkerlund (enhälligt).

Föredragande: Elisabeth Hedborg

Expedition till:

Säkerhetspolisen, Rättsenheten (dnr 2019-1879)

Kopia för kännedom till:

Datainspektionen